

Případ WikiLeaks a jeho odezvy ve světovém bezpečnostním prostředí

INFORMACE

V nové strategické koncepci Severoatlantické aliance z roku 2010 jsou jako nejvážnější bezpečnostní hrozby označeny raketové útoky, šíření jaderných zbraní, terorismus, pirátství a nově kybernetické útoky. Možná bychom mohli přidat neřízenou migraci, zvláště jako důsledek tzv. arabské krize. Po útoku na estonskou elektronickou síť provedeném nejspíš Rusy a po osmnáctiminutovém ovládnutí světové internetové sítě pro změnu Čínany se tzv. kyberválka stala realitou. I když jde stále o hypotézy, věrohodnost podobných zpráv je aproximativní.

Internet je obrovskou vymožeností moderní doby, ale jako vše geniální má své slabiny. Zvláště dostanou-li se na veřejnost jména spolupracovníků rozvědek a strategické, operační a taktické záměry velení při vedení vojenských operací. Tady jde o životy a správci serverů by si toho měli být vědomi. Může jít v krajním případě i o jistou podobu války s varující prognózou. Není možné než konstatovat, že internet na jedné straně představuje paralelní svět, který má ovšem nejen pozitivní, ale i negativní vliv na svět reálný. Svými důsledky až příliš připomíná konsekvence jiných moderních vynálezů a technologií, jak je uvádí *Riziková společnost* Ulricha Becka.

Tento text prezentuje a syntetizuje vybrané informace zvláště týkající se bezpečnosti a bezpečnostního prostředí, které byly nejfrekventovaněji publikovány v českých sdělovacích prostředcích, tj. v denících, časopisech, rozhlasu a v televizi, a také na některých serverech; informace jsou uváděny v koncentrované podobě a převážně publicistickým stylem. Zároveň se pokouší i o určité zobecnění těchto informací.

Publikování tajných informací není už ničím novým

Před postupným zveřejňováním čtvrtmilionového souboru americké diplomatické pošty serverem WikiLeaks [1] byly publikovány operativní dokumenty americké armády včetně těch z iráckého a afghánského bojiště. [2] Nebylo to zrovna nejhezčí čtení, vážně to poškodilo pověst americké armády, zvláště jak vyslyší zajeatce.

I když vojáci na leccos mají jiný názor, zvláště jsou-li bezprostředně ohroženi jejich spolubojovníci, mnohdy přátelé na život a na smrt. Ale fakta se netýkala jen situací bezprostředně na válčišti. Dokumentovala i zbytečné zabíjení civilistů, dokonce i z plezíru, nemluvě o staronové sběratelské vášni suvenýrů z války v podobě lidských ostatků.

Nejdříve diplomatická korespondence posloužila skandalizaci

Zveřejnění americké diplomatické korespondence se zprvu nevyhnulo bulvarizaci a skandalizaci, čehož se ochotně chopila všechna média, zvláště bulvární: Putin je alfa-

samec, Sarkozy nahý malý císař, Medvěděv politik pomalý a mdlý, Berlusconi neschopný, Hamíd Karzái paranoidně posedlý konspirací, Mahmúd Ahmanidežád připomíná Hitlera, Angela Merkelová je teflonová, islandský prezident Grimsson nepředvídatelný.

Ale objevily se informace vážnější – že na území Nizozemska, Belgie, Německa, Turecka a pravděpodobně Itálie jsou americké jaderné zbraně; že členská země Aliance Turecko nezabránilo pašování zbraní pro příslušníky al-Ká'ídy v Iráku; jak Američané nutili Kanadany přijmout vězně z Guantánama, vyčítali Izraelcům rozšiřování osad, identifikovali korupční politické kauzy od Ruska přes postsovětské republiky až do Afghánistánu. A jak saúdský král Abdulláh žádal Američany zničit íránský jaderný program a v čínském vedení roste odpor vůči Kim Čong-ilovi i podpora sjednocení Koreje. Bohaté zneklidnilo, když se dozvěděli, že budou zveřejněna jejich bankovní konta.

Zároveň se profláкло, jak Norové s Američany při nákupu amerických stíhaček F-35 Joint Strike Fighter dělali vše pro to, aby jim dali přednost před švédskými stíhačkami Jas-39 Gripen. A také že saúdkoarabské ropné zdroje jsou o 40 % nižší, než se oficiálně udává. Z dokumentů Pentagonu údajně vyplynulo, že al-Ka'ida v roce 2002 chystala útok na britské letiště Heatrow, a to podobně jako tomu bylo v případě 11. září 2001. Dozvěděli se to Američané z výsledků zatčeného třetího muže této teroristické organizace Pákistánce Chalída Šajcha Muhammada. Na druhé straně se objevilo komické obvinění, že WikiLeaks je velký nebezpečný podvod americké vlády, který bude pravděpodobně použit pro dozor nad internetem. [3] Podobných zpráv, že jde o vyspělou tajnou zbraň informační války, posvěcenou nejvyššími strategiemi administrativy Spojených států amerických, se objevuje řada. [4] Julian Assange, zakladatel serveru WikiLeaks, je v nich líčen jako agent provokatér „nové světové vlády“ NWO (New World Order – Nový světový pořádek), trojský kůň tajných služeb, nebo i jen jako hrdina svobody informací a boje proti systému.

V ohnisku pozornosti Ruská federace...

Pro vojáky byla jistě zajímavá informace o aliančním hodnocení ruské armády na základě analýzy dvou velkých vojenských cvičení Ladoga a Západ v roce 2009. Analytici došli k závěru, že současná ruská armáda je připravena řešit na evropském válčišti jen lokální konflikty malého a středního rozsahu jako např. byla rusko-gruzínská válka. Tzn. že by nebyla nejen schopna reagovat na konflikt velkého rozsahu, ale ani vést dvě lokální války. Příčinou je zejména zastaralá výzbroj a nedostatečná koordinace jednotlivých druhů vojsk, zvláště s letectvem. Bylo tomu tak i proto, že ruský vojenský rozpočet ve výši padesát miliard USD činí sotva dvacetinu vojenských rozpočtů členských zemí Aliance, zvláště USA.

Ruské ministerstvo obrany brzo poté zareagovalo a podle agentur RIA Novosti [5] a serveru Lenta uvedlo, že vydá do roku 2020 celkem 650 miliard USD za 600 nových bojových letadel, tisíc vojenských vrtulníků a sto lodí a ponorek i antiraket. Je zřejmé, že tu šlo o sekvenci „akce – reakce“, tzn. zveřejnění údajných slabin Ruské federace prostřednictvím WikiLeaks vedlo ruské představitele k demonstraci síly a prezentování budoucích vysokých nákladů na zbrojení.

Ve výzbroji se podle prvního náměstka ministra obrany Vladimíra Popovkina objeví osm nových jaderných ponorek vybavených střelami Bulava. Balistické střely Bulava, které měly problémy při zkouškách, ze čtrnácti bylo sedm neúspěšných, budou do výzbroje ponorek zařazeny ještě letos.

Plánuje se výroba dalších jaderných ponorek 995 Borej. První je Jurij Dolgorukij, ve výzbroji jsou zatím dvě. Do výzbroje se zařadí i deset ponorek 636 Varšavanka poháněných dieselelektrickými motory. Ty už zařadila do výzbroje Čína. Zakoupeno bude mimo jiné 35 korvet a 15 fregat. U korvet má jít o typ 22350 třída Admirál Gorškov o výtaku 4500 tun s dělem ráže 150 mm a řízenými střelami, a o menší raketové fregaty 11356 o výtaku 3620 tun. Plánuje se i nákup výsadkových lodí projektu 117111. Ruská jaderná ponorka Jurij Dolgorukij, která má na své palubě balistickou střelu Bulava.

Nákupům bojových letadel mají dominovat stroje Suchojovy kanceláře odvozené z úspěšného typu Su-27. Má jít o Su-27SM, které mají nejen výkonnější motory umožňující nést až 8000 kilogramů výzbroje a lepší radiolokátor, ale také delší dolet a zařízení pro tankování za letu. Dále budou zařazeny do výzbroje odvozené obratnější Su-35S s kachními plochami. Zakoupí se i dvoumístné útočné Su-30M2, umožňující používat nejmodernější výzbroj, i další odvozená varianta Su-27, taktický bombardér Su-34 schopný letu v přízemních výškách. Pro výcvik se nakoupí stroje Jak 130.

Část prostředků půjde na vyvíjený bojový letoun páté generace Suchoj T-50 PAK FA, který má být vybaven technologií *stealth* a o který má zájem i Indie. Má být odpovědí na americké stroje F-22 Raptor. Do roku 2013 by mělo být dodáno prvních deset zkušebních strojů a od roku 2016 by měla být zahájena dodávka prvních šedesáti strojů PAK, ten vzlétl loni v lednu. Má mít také vektorovatelnou výstupní trysku.

Zatím není jasné, jaký lehký stíhací letoun páté generace bude vybrán, zda mig či také suchoj. Mezi tisícovkou vrtulníků budou především nové bitevní vrtulníky Mil Mi-28, které mají nahradit letité stroje Mi-24 a Mi-35, známé i z výzbroje Armády České republiky. Jde o menší stroj připomínající AH-64 Apache a podobně jako verze Longbow Apache má být schopen operovat i v noci a v extrémně malých výškách. Je také lépe pancéřován. Kabina má pancéřová skla i z boku. Kupodivu se má nakoupit i více než deset kusů konkurenčního revolučního Kamov Ka-52 Aligátor. Nakoupí se i nové těžké transportní stroje Mil Mi-26.

Posílena má být i ruská protiraketová obrana. Kromě už zařazovaného systému S-400, který nahrazuje úspěšný S-300, by mělo být do roku 2020 také zakoupeno deset jednotek nového systému S-500. Systém S-400 už chrání Moskvu.

Ruské federace se také týká dění v Estonsku, kde se pro případný vpád ruských vojsk vytvářejí a připravují partyzánské oddíly. I když se to zdá přehnané, podle WikiLeaks je Aliance na podobný scénář připravena a v případě ruské invaze do Pobaltí údajně jsou její síly ochotné těmto zemím pomoci.

... a samozřejmě také Čínská lidová republika

Vyšla najevo i tajná informace, že čínští hackeři napadli americký server Google a dokumenty WikiLeaks blokuji. Americké představitele znepokojilo sestřelení družice Čínskou lidovou republikou; dokonce proti tomu protestovali: „USA si v souladu s Chartou OSN a mezinárodním právem vyhrazují právo bránit o ochránit své kosmické systémy širokým spektrem možností od diplomatických po vojenské.“ [6]

Brzy po sestřelení americké družice Pentagon provedl zkoušku podobnou – sestřelil vlastní vadnou špiónážní družici. Čínská lidová republika jako odpověď sestřelila střelou SC-19 raketu CSS-X-11 ve výšce 240 km.

Nejde již ale ani tak o obranu vlastního čínského území, ale zřejmě o snahu se opět zařadit mezi supervelmoci, jakými jsou Spojené státy a stává se jí i Čínská lidová republika, protože proti bezpečnostním hrozbám, zvláště z muslimského jihu, by armáda měla být připravována především na asymetrické války lokálního rozsahu.

Některé dokumenty ohrožují bezpečnost

Nejvýznamnější je prozrazená informace o objektech, které by se mohly stát cílem teroristických útoků. To se může stát návodem a teroristé jsou zbaveni povinnosti takové cíle identifikovat. Pozoruhodná byla informace o tom, že americká vláda slíbila předat vládě ruské údaje o raketách Trident pro Spojené království jako podmínku za ruský souhlas s uzavřením smlouvy START. Spojené království to odmítlo. USA předaly ruské straně jen výrobní čísla těchto raket. To nesvědčilo o exkluzivě americko-britských vztazích.

Z dalších dokumentů se prozradilo, že Američané odposlouchávali i soukromé telefonické rozhovory generálního tajemníka Aliance Rasmussena. Hillary Clintonová dokonce nařídila sledovat generálního tajemníka OSN Pan Ki-muna a jeho spolupracovníky a zjišťovat jejich DNA, skeny duhovek, biometrické údaje, čísla kreditních karet a hesla. Hledáme-li motivaci jejího činu, nenajdeme nic vážnějšího, než je podezřívavost; to dosud bylo charakteristickým rysem především totalitních režimů. USA mají strach, že někteří pracovníci OSN podporují teroristické organizace jako např. Hizballáh a Hamas.

Mezi dokumenty se objevila také informace z Mezinárodní organizace pro atomovou energii, která upozorňovala, že v japonských jaderných elektrárnách jsou zastaralá bezpečnostní opatření a nebudou schopna odolávat silnějším zemětřesením. Japonská vláda slíbila ochranu zvýšit, ale zřejmě opatření nebyla taková, aby byla schopná zajistit bezpečnost v takovém stupni ohrožení. Fukušima poté byla schopna odolávat zemětřesení jen do výše sedmi stupňů, ne devíti, jak měla. To mělo dramatické dozvuky.

Např. Německo se chce do roku 2022 zbavit pod tlakem ochránců životního prostředí atomových elektráren, což s vysokou mírou pravděpodobnosti může mít vliv na cenu energie u nás. Zároveň to ale může v případě dobudování Temelína vést k vyšším ziskům ČEZu. Řada expertů se však domnívá, že jde o předvolební tah Angely Merkelové proti liberálům a ekologům a od rozhodnutí se bude postupně ustupovat. Pokud by se tak nestalo, znamenalo by to obrovské náklady nejen pro Německo, ale i ostatní evropské země.

Objevily se dokumenty o České republice

Existuje údajně i 1271 depeší posílaných z Prahy. První z nich pocházejí z r. 1989, potom následuje dlouhá pauza, další zprávy jsou od listopadu roku 2001, tj. krátce po teroristickém útoku 11. září, a znovu pravidelně od prosince roku 2004 do r. 2010. Informace se týkají toho nejdůležitějšího: selhání naší vlády při zajišťování dislokace radiolokátoru americké protiraketové obrany, když nedokázala tento strategický rozhodovací proces zvládnout a přesvědčit o tom veřejnost, dokonce svěčila jeho publicitu soukromé společnosti.

Potvrdila se i informace, mnohokrát popíraná, že Američané stáhnou dislokaci radiolokátoru za ruskou podporu USA proti Íránu. Ruský ministr zahraničí Lavrov pro řešení *něco za něco* ale nebyl. Polští představitelé byli údajně v této souvislosti zklamáni, že od americké vlády dostali nefunkční baterii raket Patriot.

O České republice je i v korespondenci jiných zemí, např. z Francie, z níž bylo uvedeno, proč nás francouzští představitelé nechtěli pozvat na 65. výročí vylodění v Normandii. Spojené státy se zajímaly ve Vídni také o obchod Omonopolu se Sýrií, především kdo jej financoval, protože to byla údajně rakouská Bank Austria Creditanstalt; čs. orgány schválený kontrakt se týkal záchranných raket motorků, tzv. pyropatron pro katapultáž pilotů letounů L-39.

V jiné informaci bylo uvedeno, že naše vláda, dostatečně americkým velvyslanectvím neinformovaná, v roce 2005 nevědomky zmařila americký tajný nákup 23 ruských protilodních raket Ch-31 za 218 milionů Kč od Běloruska tím, že českému překupníkovi k tomu nedala povolení jako výraz averze vůči prezidentovi Lukašenkovi; povolení nebylo vydáno ani po urgenci amerického velvyslance.

V jedné z dalších depeší vyšlo najevo, že čeští a britští diplomaté chtěli izolovat odpůrce Američany navrhovaného zpřísnění sankcí v Evropské unii (Švédsko, Španělsko, Portugalsko, Rakousko) proti jadernému programu Íránu.

Českou stopu v dokumentech WikiLeaks sleduje jeden ze zdrojů následovně: „Zveřejněné dokumenty se samozřejmě týkají konkrétně i našeho zájmu a do jisté míry charakterizují podstatné stránky našich zahraničněpolitických přístupů. Jedná se na příklad o období pražského jara. To však je již historie.

Jsou zaznamenány i údaje z politického transformačního období, ale dokonce i naši současnosti. Lze předpokládat, že tyto zveřejněné dokumenty jsou nyní předmětem zkoumání analytických profesních útvarů, s jejichž výstupy by naše společnost měla být seznámena. Dosud však nic nenásvědčuje tomu, že se tak děje, a důvod tohoto jednání je těžko pochopitelný. Že by byla snaha po znovu utajení věcí již dávno veřejných?“ [7]

Reakce by vydaly na knihu

Zmiňme nejdříve dvě krajín: italský ministr zahraničí Franco Frattini bezprostředně po zveřejnění prvních dokumentů prohlásil, že jde o diplomatické 11. září; ředitel Ústavu mezinárodních vztahů Petr Drulák hovořil o „politické pornografii“.

Mezi tím je tisíce jiných a nejhorší je, že legitimních. I když jako často pravda je někde uprostřed. Rozhodně ale kauza *sui generis* poškodila nejen americkou, ale i světovou diplomacii. Nevyplácí se ani budovat oddělené internetové sítě, zvláště má-li do nich vstup dva a půl až čtyři milióny uživatelů, jako v případě americké sítě, jakkoli zaměstnanců prověřených na stupeň tajné.

Na začátku prosince 2010 pobýval Assange ve Spojeném království a má se odpovídat za mravnostní trestný čin ve Švédsku. Tento krok americké prestiži příliš neprospěl. Assange se ve Švédsku sice choval z mravního hlediska nezodpovědně, důvod jeho zatčení byl ale pro většinu komentátorů zcela jiný.

Agentura Reuters napsala, že současnému celosvětovému veřejnému nepříteli číslo jedna, zakladateli a šéfu serveru WikiLeaks Julianu Assangeovi, hrozí vydání do USA a soud pro špionáž. Podle rozsudku soudu, proti kterému se Assange odvolal, má být do Švédska vydán. Nové zprávy se zatím neobjevily.

Pobouření američtí politici

Zveřejněním depeší, v nichž se američtí diplomaté o politicích řady zemí vyjadřovali se značným despektem, vyvolal ve světě zprvu bezprecedentní reakci a údajně přímo rozhněvalo několik významných spojenců USA.

Americké ministerstvo spravedlnosti zkoumalo, zda Assangeho může postavit před soud na základě zákona o špionáži z roku 1917. Joe Lieberman, nezávislý senátor, který často hlasuje s republikány, na WikiLeaks zaútočil nejzřetelněji. Chtěl nechat i přezkoumat, zda zákon neporušila také média včetně deníku The New York Times, blízkého demokratům, za to, že úryvky z inkriminovaných diplomatických depeší publikovala. „Jsem přesvědčen, že WikiLeaks se prohřešil proti zákonu o špionáži, jak je to ale s médii, jako jsou Timesy, která informace zveřejnila?“, citoval jeho slova newyorský list. „Podle mě se The New York Times dopustil minimálně aktu občanské nepřístojnosti a ministerstvo spravedlnosti by mělo přezkoumat, zda se nejedná o zločin.“ Lieberman zároveň připustil, že „jde o velmi citlivou záležitost týkající se prvního dodatku americké ústavy“, a tedy práva na svobodu projevu.

Kritiku odnesl i Obama

Prozrazení informací z amerických diplomatických depeší byla věnována taková pozornost proto, že vina je připisována i Obamovi. Viz např. Ctibor Jappel v MF DNES: „... americká diplomacie se nedrží zásad, které sama vytyčila. A nedrží se jich ani pod prezidentem Obamou, který vyhlásil, že obnoví dobrý obraz USA ve světě... to teď bude značně těžší.“ [6]

Ani osobní omluva americké ministryně zahraničí Hillary Clintonové představitelům velkých zemí důsledky kauzy WikiLeaks nespravila. Americká diplomacie v mnohém ztratila svou důvěryhodnost, těžko se americkým diplomatům budou ostatní se svými informacemi svěřovat. Nespokojeni byli zvláště britští politici, kteří se domnívali, že jsou pro podporu obou jimi zahájených válek exkluzivními partnery Američanů. Dokumenty prokázaly, že nejsou.

Organizátor úniku amerických diplomatických dokumentů Julian Assange požadoval, aby kvůli tomu Hillary Clintonová rezignovala. Ta zdánlivě mimo souvislost při návštěvě Bahrajnu prohlásila, že politická funkce, kterou zastává, je její poslední. Nejspíš v souvislosti se sledováním politiků v OSN.

Objevily se i tragikomické výzvy Obamovi. Např. poradce kanadského premiéra a jinak profesor calgarské univerzity Tom Flanagan v televizi CBC řekl: „Assange by měl být opravdu zavražděn. Obama by to měl objednat nebo možná vyslat bezpilotní letadlo. Nic dobrého z toho nevzešlo.“ Na námitku moderátora o drsnosti jeho soudu přiznal, že se cítil strašně a postavil se zejména proti zveřejnění výzvy saúdskoarabského krále, aby Američané bombardovali Írán, protože mohou zkomplikovat mezinárodní vztahy a vést i k válkám.

I republikánská politička Sarah Palinová, která kandidovala za republikány na post viceprezidentky a chce se stát v příštích volbách prezidentkou, na facebooku Assangeho označila za protiamerického agenta s krví na rukou. Její reakce, stejně tak již nyní bývalého ministra obrany Roberta Gatese, jen zhoršily situaci.

Spíše komicky poté zapůsobilo, když Obamova administrativa zakázala svým úředníkům dokumenty uveřejňované WikiLeaks číst. Média to přirovnala k chování rančera, který zavírá pořádně dveře stáje teprve poté, kdy se mu koně do posledního utekli. Úřad pro řízení a rozpočet to zdůvodnil tím, že dokumenty jsou stále tajné. Tohle byl zatím možná jenom začátek, kdy bylo uspokojeno senzacechtivé mediální publikum a do jisté míry uveřejňování ztratilo na intenzitě kvůli vyšetřování jeho hlavního aktéra, a především pro vážnější události v arabském světě.

Co hrozilo

Dalo se předpokládat, že bude-li publikování systematictější pokračovat a budou-li zejména zveřejněny dosud blokované dokumenty s vyšším stupněm utajení, nastane čas na jejich hlubší analýzy, zvláště jak kvalitně odrážejí skutečnou situaci, včetně zpráv posílaných z ambasády od nás.

Důkladnější analýzu z počátku umožňovalo, že dokumenty byly zveřejňovány v tematických souborech. Protože šlo o tak velké množství dokumentů, dalo se zároveň předpokládat, že v nich budou dávno známá fakta i struska, hlušina, informace svou hodnotou blížící se limitně nule. Pokud vůbec WikiLeaks bude moci ve zveřejňování pokračovat, např. bude-li mít na to i peníze a neztratí-li odvahu.

Daleko důležitější byly diskuze, které se na základě této kauzy rozvinuly, a to zvláště zda je zveřejnění podobných informací z hlediska demokracie pozitivní, nebo ji zpochybňují. Tedy informací, které „nejsou na prvních stránkách novin“, jak poznamenal jeden z diskutujících. Z jistého hlediska jde o určitou manipulaci s informacemi, protože byly adresovány konkrétnímu subjektu. Vyplývá z toho zároveň povinnost přesně určovat, co má být zveřejňováno a co utajováno, a v druhém případě zajistit skutečné utajení takto označených dokumentů.

Bývalý ministr obrany Robert Gates zhodnotil možná negativní dopad na vzájemné vztahy následovně: „Faktem je, že vlády jednají s USA, protože je v to jejich nejlepším zájmu. Ne proto, že nás mají rády, ne proto, že nám důvěřují nebo že věří, že umíme udržet tajemství. Některé s námi jednají proto, že se nás bojí, jiné, že si nás váží, a většina, že nás potřebují. Stále jsme nepostradatelnou zemí.“

Je to drsné, ale odpovídá to současné globální reálpolitice. Oběťmi tak mohou zůstat hlavní aktér Julian Assange, kterému stále hrozí soud a vydání do Spojených států, a americký voják Bradley Manning, který dokumenty dal k dispozici a hrozí mu doživotní vězení a možná v krajním případě i trest smrti jako Assangeovi. V současné době je vězněn v rozporu s vězeňským řádem, aby údajně nespáchal sebevraždu, což vzbudilo pohoršení i mluvčího americké ministryně zahraničí Paula Crowleyho.

A tak spíše než uspokojení z aktivizace občanské společnosti a příspěvek k rozvoji demokracie zůstane pocit ambivalence a hořkosti. Obama se mluvčího proti Pentagonu kvůli existující situaci (Libye, Japonsko) nezastal, a tak Crowleyemu nezbylo než abdikovat, což Clintonová „s lítostí“ přijala.

Se zajímavou analogií přišel právník žijící ve Spojeném království Jiří Příbáš: „Lidé jako Julian Assange nebo Petr Cibulka, který na začátku 90. let ilegálně publikoval neúplné a nepřesné seznamy StB, jsou jen odvrácenou stranou systému, proti němuž chtějí bojovat. Jejich představy jsou nebezpečně blízké Bretonovu utopickému ideálu ‚života ve skleníku‘, v němž soukromí neexistuje a nic se nesmí utajit. Jejich cílem není

větší svoboda a kontrola politické nebo ekonomické moci, naopak proměna globální společnosti a komunikačních technologií v jeden obrovský systém, v němž kdokoli může kohokoli kontrolovat a vydírat tím, že o něm zveřejní citlivé údaje, zlikviduje jeho soukromí, a tím také jeho lidskou existenci. Tajní policisté, soukromá očka a hackeři celého světa, spojte se!“ [7]

Julian Assange, který koncem loňského roku začal zveřejňovat tajné depeše amerických diplomatů a vyvolal pobouření, dostal však 11. května 2011 v Londýně zlatou medaili Sydneyjské mírové nadace za „výjimečnou odvahu v boji za lidská práva“. Podle agentury Reuters je Australan teprve čtvrtým držitelem tohoto ocenění ve 14leté historii nadace.

Aby toho nebylo málo, v roce 2011 byl portál WikiLeaks nominován na Nobelovu cenu míru. Snorre Valen, norský poslanec řekl: „Díky odhalením ohledně korupce, porušování lidských práv a vojenských zločinů, WikiLeaks je přirozeným nominantem na Nobelovu cenu za mír.“

Závěr: Případ pokračuje

Pohlédneme-li na celou tuto tematiku z americké strany, jejím představitelům se podařilo nepříjemnou kauzu zvládnout. Jak šel čas, tok informací WikiLeaks slábl. Případ zvolna upadal do zapomnění. Ale ačkoli se zdálo, že případ WikiLeaks je již pasé, opak se stal překvapivě pravdou a do médií se dostalo znovu množství dalších dokumentů, což pravděpodobně opět vzbudí zájem je hlouběji analyzovat.

Pokud jde o českou realitu, z nových dokumentů uveřejněných v našich médiích je patrné, jak Američané nesli nelibě, že český vyjednávací tým v roce 2008 dosáhl ústupku pro případ pobytu amerických vojáků na našem území v souvislosti s dislokací radiolokátoru americké protiraketové obrany na našem území. Ústupek spočíval v tom, že měla být podepsána zcela konkrétní dohoda, ne v obecném znění, jak měli a mají Spojené státy v jiných evropských zemích. Americký velvyslanec to ve své depeši označil jako bezprecedentní ústupek.

Americká strana se také zajímala o stav korupce v České republice. Depeše konstatovala, že zatímco korupce stoupá, zájem vlády ji řešit naopak klesá. V centru kritiky byly i nelegální prodeje českých zbraní do zahraničí. Z kuriózních textů je patrný i zájem o vlivné české ženy v roce 2007. Uvedeny byly Petra Procházková, Vlasta Parkanová, Tereza Maxová, Renata Vesecká, Olga Girstlová, Nora Fridrichová, Jana Ciglerová, Olga Sommerová a Halina Pawlovská.

-ar-

Poznámky a literatura:

- [1] **WikiLeaks** je nezisková mediální společnost, která zveřejňuje významné utajované vládní a korporátní dokumenty, při čemž využívá internet k zachování anonymity a nevystopovatelnosti svých zdrojů. Technické řešení WikiLeaks je založeno na několika softwarových balíčcích, které zahrnují MediaWiki, Freenet, PGP a Tor. Servery WikiLeaks jsou umístěny ve Švédsku. Pentagon označuje WikiLeaks za hrozbu americké národní bezpečnosti. WikiLeaks mělo problémy s financováním, a proto v prosinci 2009 dočasně pozastavilo všechny operace. Archivní materiál nebyl znovu dostupný a WikiLeaks nějaký čas nové zprávy nezveřejňovalo. 3. února 2010 jeho zástupci oznámili, že pokryli všechny minimální náklady a 19. května 2010 byla stránka znovu plně v provozu, včetně MediaWiki archivu. V současnosti je mluvčím a šéfredaktorem stále Julian Assenge, který spoluzakládal WikiLeaks v roce 2006. Pramen: Wikipedie, <http://twitter.com/wikileaks/status/6995068005>, <http://twitter.com/wikileaks/status/8613426708>, <http://wikileaks.org/wiki/Wikileaks>.

- [2] WikiLeaks má za sebou už pětiletou existenci. Za tu dobu přes jeho webové stránky proteklo ohromné množství nejrůznějších tajných depeší a dokumentů vojenské povahy. WikiLeaks odhalil některé nekorektní praktiky a maléry americké armády v Iráku a Afghánistánu, www.root.cz/clanky/bezpecnostni-stripky-media-sleduji-wikileaks/.
- [3] www.zvedavec.org/komentare/2010/12/4109-wikileaks-velky-nebezpecny-pod.
- [4] <http://www.reformy.cz/zpravy/wikileaks-je-propaganda/>.
- [5] *RIA Novosti* (rusky Российское агентство международных новостей «РИА Новости») je ruská státní zpravodajská agentura pro mezinárodní informace. cs.wikipedia.org/wiki/RIA_Novosti.
- [6] Podobně Spojené státy reagovaly i na rostoucí kybernetické hrozby dokonce směrnicí prezidenta Baracka Obamy o možném preventivním útoku proti hackerům. Složitá situace vznikla zvláště po zjištění, že hackeri pronikli do 72 velmi významných institucí, z nichž přes padesát bylo amerických. Vzniklo podezření, že za těmito případy jsou především čínští hackeri, ale prokázat se to nedá a čínští představitelé tuto možnost odmítli.
- [7] <http://www.literarky.cz/domov/politika/3399-wikileaks-a-eska-zahranini-politika>.
- [8] Viz např. JAPPEL, C. Wikulekce. *MF Dnes*, 6. 12. 2010, s. A13.
- [9] PŘIBÁŇ, J. Rozpad veřejné sféry. *Salon, Literární a kulturní příloha Práva*, 10. 3. 2011.

Další zdroje:

Deníky *MF DNES*, *Hospodářské noviny*, *Lidové noviny*, *Právo*, *The New York Times*.

Časopisy: *Mezinárodní politika*, *Sondy*, *Listy*.

Agentury ČTK, Reuters,

Servery Twitter, Zvědavce.cz, Reformy.cz.

Recenzent textu doporučuje *The Economist*, *Jane's: Defense & Security Intelligence & Analysis*, <http://www.fondsk.ru>, v češtině pak <http://www.onwar.eu/tag/wikileaks/>.

V souvislosti s **hrozbou kybernetických útoků** patří k prioritám vlády zajištění bezpečnosti a ochrany informačních a komunikačních systémů zapojených do kritické infrastruktury ČR pomocí vládního koordinačního místa pro okamžitou reakci na počítačové incidenty (CSIRT - Computer Security Incident Response Team). Toto pracoviště je součástí národního a mezinárodního systému včasného varování. ČR podporuje budování takových systémů, které umožňují širokou spolupráci všech aktérů, tedy i těch, kteří nejsou součástí veřejné správy a přispívají k výměně zkušeností z řešení kybernetických incidentů na národní a mezinárodní úrovni. Vláda prosazuje legislativní i nelegislativní opatření tak, aby byla v souladu s principy vývoje informační společnosti a se strategií kybernetické a informační bezpečnosti.

ČR upřednostňuje budování systémů pružné odolnosti schopných nejen minimalizovat dopady kybernetického útoku, ale také uvést systém rychle zpět do funkčního stavu. Prosazuje důsledné dodržování bezpečnostních standardů v informačních a komunikačních systémech provozovaných orgány veřejné správy. Podporuje také osvětu zaměřenou na kybernetickou a informační bezpečnost, neboť široká veřejnost může být tím nejzranitelnějším prvkem celého systému. Definuje způsoby ochrany citlivých informací, s nimiž je nakládáno v informačních systémech provozovaných orgány veřejné správy, a především těch informačních systémů, které jsou nezbytné k zajištění chodu kritické infrastruktury státu.

ČR se aktivně podílí na rozvoji opatření proti kybernetickým hrozbám v rámci mezinárodních organizací, zejména EU a NATO. Podporuje posílení mezinárodní soudní a policejní spolupráce s cílem dopadení pachatelů kybernetických útoků. ČR se připojuje k iniciativám prosazujícím tvorbu mezinárodních právních norem upravujících problematiku kybernetické bezpečnosti.

Bezpečnostní strategie České republiky 2011.
Praha: MZV ČR, 2011, 21 s., ISBN 978-80-7441-005-5.
Schváleno vládou České republiky v září 2011.